
Публикуван на: 10-05-2010

Източник: [Портал Европа](#)

Есето е сред отличените в конкурса, организиран от евродепутат Надежда Нейнски.

Таня Илчева е от София и е родена на 16 юни 1986 година. Бакалавър по философия от Софийския университет "Св. Климент Охридски". Завършила е и драматургия в НАТФИЗ. Била е на семинар по лидерство в Корпуса на мира - САЩ. Освен английски, владее и руски език. Таня е сценарист на пет късометражни филми - игрални и документални, както и на видеоклипове. Асистент е по сценария и драматургичен консултант на предстоящ дебютен проект на пълнометражен филм. Увлеча се от медиите и от изкуството.

Човешкият живот има свой срок- вкусва го щастието, обтягат го тежести, тъга и болка го изплакват. В Европа срок няма... Идеята за развитие и издигане на доброто пропълзва с котешки стъпки, а злото се топи като сняг. Гребените на вълните около България се оглеждат в прогледнала сълза, а гларусите пеят. В такъв свят живея.

Ако бях на 23 преди 20 години, всичко, което можех да споделя, щеше да бъде един тъжен разказ за асиметрията между обществото и неразрешимостта на човешката драма, социална и интимно лична. Днес обаче в България е различно. Извечната природна хармония се завръща, а с нея и хуманните алтернативи. Тази промяна е извоювана от страната ми, но и подпомогната от Европейския Съюз. И слава Богу, че той не е нещо, което е, а нещо, което ще продължава да бъде, защото е един от малкото фактори, които осигуряват на мен и хората около мен активна човешка позиция.

В България днес, като част от Европа и Европейския Съюз няма да откриеш нещо необикновено, нещо различно или неповторимо. Ще откриеш само част от това, което моята страна е. Всичко в нея носи отпечатъка на непосредственото изживяване, на емоционалното излъчване- все едно дали се отнася за спомен, настояще, раздяла, среща... И точно тая естественост, изповедност, дават възможност на всеки, който пожелае да се огледа в развитието на България. Горчиви признания за разрушени илюзии, негодувание срещу регламента, срещу грубата материалност- това е моята държава днес. Но тя е и нежност, виталност, порив за летене, любов многопосочна... Казват, че човек е роден на земята, за да се откъсва от нея. И когато полети и не намери небето вън от себе

си, той го открива в своя дух. Докрай... Наречие, което се превръща в средишна, вътрешна линия. Това е нишката, по която днес те каня да прекосиш моята страна днес.

За България в Европа, за човека в този свят, но „във“ и „извън“ рамките на глобалното- това ме вълнува. Защото аз не искам да съществувам просто така, а желая да заявя волята си и благодарение на развитието около мен, да следвам един собствен житейски проект. Искам да имам възможността да изживявам пълноценно емоционалния си свят, да ценя чувствата си, а не да ги притъпявам и унищожавам в предълъг списък: „какъв да си“.

Много обичам да ям смокини. Яла съм всякакви – кафяви и меки, зелени и големи. Веднъж като ходих с баща ми на село отидохме при неговия вуйчо. В двора имаше една голяма смокиня. Почнах да ям от падалите и смачкани смокини. Бяха сладки. Като погледнах към дървото и видях здравите плодове огладнях повече- откъснах си и от тях. Преядох... И като преядох, си напълних джобовите със смокини и отидох до една стара мандра. Започнах да целя бялата стена със смокините. От това беше породена първата ми картина... Аз бях там, създадох я, докоснах я, съзрях я. И в най- наивното творчество има нещо красиво, нещо важно- свобода. Така бих описала и определила България в Европа и Европа в България.

Да достигнеш звездите... Толкова малко думи, а съдържат толкова много в себе си...И това е така, защото тези малки светилници са израз на вечния човешки порив и стремеж към свободната вис. Защото „човекът е създаден, не за да влачи вериги, а да лети над земята-широко разперил криле“. Именно тази свобода днес е възможна в България. Някои ще ме обвинят, че съм прекалено оптимистична... А може би не... Защото и в Света, и в Европа, и в България, човек се ражда и трябва да се ражда свободен. Не, той не знае защо е дошъл на този свят, не са го и питали, но още от първата глътка въздух, от първото плахо прохождение, му е предоставено правото, той да решава бъдещото си предназначение- да живее истински или просто да съществува. А да живееш значи да се стремиш към нещо. Обществото около теб също! И именно този напредък, тази тенденция както в ЕС така и в България, ме кара да вярвам, че и аз мога да се осъществя на земята.

Може би съм мечтател. Истна е, че към днешна дата, макар и оргомния напредък на страната ми, живее се трудно. Но аз не бих се затворила в сивата си черупка, от където да развивам себе си единствено като „недоволен човек“. Щом Европа може да ми предостави един континент без граници, щом може да съживи на пръв поглед невъзможното, защото да лешавам човешкото си сърце от мечти, пориви, мисъл за щастие. Та това е все едно да се леши земята от атмосфера...

Есето е сред отличените в конкурса, организиран от евродепутат Надежда Нейнски.

Мария Докова е родена на 5 юни 1992 г. Работи като асистент по връзките с обществеността на кмета на Уинстън-Сейлъм в Северна Каролина - САЩ, Линда Барнс. В момента учи, при това с отличен успех, в Академия "Сейлъм" в гр. Уинстън-Сейлъм. Завършила е, също с отличен успех Първа езикова гимназия във Варна. Владее английски, чешки, френски и немски език. Сред хобитата ѝ е флейтата - свири от осем години. Увлеча се от четене на художествена литература, писане, латино-танци, ресуване и фотография. Мария е със стипендия от ASSIST за една година обучение в Америка.

Европа.bg е една мечта – българско (азбука) и европейско (името) се обединяват (в интернет).

Толкова много поколения са живели във воюваща и разединена Европа, че днешното състояние на мира изглежда почти идеалистично. Разбира се, един модерен български потребител на интернет е вече наясно с това състояние, както и с всички останали важни събития от Европа – къде има икономически срыв, кои държави са се разцепили на две воюващи територии и в коя страна е избран нов президент. Модерният български потребител на интернет се интересува от подобни новини, защото той/тя има роднини или приятели в чужбина, защото иска да пътува из Европа или защото просто го/я е грижа какво става в различните части на континента – все пак България е част от него.

Да вземем например хипотетична ученичка от българска езикова гимназия, която хипотетично се казва Ева. Тя може да послужи за отличен екземпляр на модерен български интернет потребител.

В момента, обаче, Ева не е нито в България, нито в Европа. Тя се е отдалечила от двете места и съзнателно или не добива много по-различна представа за тях.

Ученичката седи пред удобния си лаптоп, с който може да пише на кирилица, в американското си общежитие и размишлява за произхода си.

Тя произхожда от поне четири Европейски страни – България, Чехия, Гърция и Русия (доколкото може да се брои за европейска). Знае чешки и благодарение на родителско решение, когато е била твърде малка да разбере, има чешки паспорт. Но Ева е живяла цял живот в България, обича страната (за разлика от много български граждани) и не може да се чувства повече българка. Приятелите ѝ са в България.

Ева си е намерила приятели и в Щатите и благодарение на стабилната си подготовка с езика се чувства комфортно и сигурна в тази страна. В началото ѝ беше трудно наистина – без нищо познато и с чешки паспорт и българско самосъзнание. Доста хора ѝ задават въпроси за произхода ѝ и тя не може да скрие факта, че предците ѝ произхождат от най-различни части на Европа и много от роднините ѝ са разпръснати из тези два континента. Това я прави уникална, но утежнява

обясненията ѝ.

Дори и в България ѝ е малко е трудно да обяснява на всекиго защо като е българка, не може да има лична карта. Тя не може да взима филми под наем от видеотеката и не може да получава стипендия за отличния си успех в училище, защото това са привилегии достъпни само на личнокартоносителите.

И всичко това се случва на Ева, въпреки че България е в Европа и физически и политически, също като Чехия.

Отвъд океана това разделение на страни с граници и абсурден шовинизъм ѝ се стува ненужно и вредно. Отвъд океана американците (а и тя повечето време) гледат на Европа като на едно цяло.

Тя мечтае да може да живее в един континент, обединен политически, горд с различните си култури, а не настояващ да ги затрудни с различни привилегии и правила.

Тъй като Ева е модерен български интернет потребител тя решава да преодолее граници и разстояния чрез киберпространството и поне да опита да реализира мечтата си. По този начин хипотетичната ученичка, която е горда със страната си, на която не е гражданка създава хипотетичен сайт с помощта други хипотетични личности като нея.

Главна страница

Добре дошли в сайта europa.bg! Нашата цел е да обединим виртуално и интелектуално всички граждани на страни от Европа. Сайтът е отворен към хора от всички възрасти и граждани на страни, които се считат за европейски. Единственото ни ограничение е за хората, които не проявяват толерантност. В момента разглеждате българската версия на сайта. Създателите наблягат предимно на културата и традициите на различните държави, а не на техните граници. Това е една от причините цялата информация тук да бъде достъпна на всички езици. За повече информация, моля предгледайте останалите страници.

Какво има на другите страници е една изцяло друга хипотеза. Хипотетичната личност е дотолкова обсебена с идеалистичните си мечти, че забравя за реалността и престава да върши работа.

Време е хипотези като тази мечта да се оставят настрана или да се осъществят. Днешните млади модерни български потребители на интернет са готови да работят за страната си, ако и тя ги приеме. Хипотетични и истински личности не само мечтаят, но и планират да направят страната си по-добро място за живеене, да я свържат с Европейските си съседки. europa.bg е една от мечтите, които ще се осъществят, и една от хипотезите, които няма да бъдат оставени само на хартия (или компютърен файл).

Есето е сред отличените в конкурса, организиран от евродепутат Надежда Нейнски.

Веселина Фотева е родена на 17 май 1989 г. Тя е студент във втори курс в специалността "Масови комуникации и информационни науки" в УНСС. Завършила е Финансово-стопанската гимназия "Васил Левски" в Монтана. Участвала е в австрийско-български образователен проект за тренировъчна фирма, има квалификация на счетоводител. Завършила е и курс по журналистика в Монтана. Владее английски и немски език. Репортерствала е в БТВ и Агенция "Фокус", има публикации в пресата, сътрудничила е на радиостанции. Печелила е няколко награди в национални конкурси за есе и за младежка журналистика. Увлеча се от рисуване, приложни изкуства и актьорско майсторство.

Човешкият мозък е разделен на две полукълба – ляво и дясно. Лявото полукълбо отговаря за езика и логиката, а дясното за чувствата, интуицията, артистичните заложби. Нервните окончания, които тръгват от лявата част на мозъка отговарят за дясната част на тялото и обратно.

Не, това не е началото на лекция по анатомия на човешкото тяло. Няма да говорим и за психология. Нито пък за това защо хората пишат с различни ръце. Но, ако предположите, че става дума за ляво и дясно – значи сте на прав път. Лявото и дясното са двете страни на един особен вид система, от която зависят функциите и оцеляването на сложен организъм, какъвто е българската, пък и световната, политическа система. Политика? Ако сравним човешкото тяло като механизъм с държавата, то не е ли именно политиката онзи орган, който като мозък управлява всяко движение, всяка функция, всяко решение на държавата?

Огромно стъполтворение от хора на "Орлов мост", пред сградата на Народното събрание, лозунги и вяра в различното бъдеще, сини флагове, студенти шептящи текста на емблематичните парчета "Wind of change" и "Утре започва от днес" и скандиращи имената на различни лидери, промяна, СДС... Всичко това са символите на дясното в българския политически живот, символите на демокрацията. За 20 години дясното изнесе на гърба си мъчителния преход на България от тоталитаризъм към модерна и ефективна форма на управление, издигаща индивида, неговата личната свобода и право на собственост в култ. 20 години са напълно достатъчни, за да се превърне едно дете в зрял човек, но стигат ли на една държава да свикне с демокрацията, да я подчини и едновременно с това да се научи да живее според правилата ѝ? Стигат ли 20 години на един народ да изгради нова ценностна система, основана на капиталистически разбирания и вяра в частната собственост? Достатъчни ли са 20 години, за да реши един гражданин кое е по-ценно в известната дилема на Ерих Фром – да има или да бъде?

Различни политолози, социолози, дори журналисти твърдят, че лявото и дясното като полюси на политическата атмосфера в България са се размили и изгубили своите отличителни очертания. Според тях леви партии като БСП провеждат смесена политика с типично "не-леви" елементи, а десните народни партии в стремежа си да обхванат по-голяма част от населението,

като свой електорат, вплитат традиционни социални приоритети в политическите си платформи. Ала в съвремението ни дясното е особен вид програмираност на ума. Дясното мислене е присъщо за новото поколение граждани – граждани не само на България, не само на Европа, а на един свят без граници. Свят, изграден върху основите на капитали, инициатива и предприемачество, глобализиран свят, признал демокрацията за най-добрия до момента режим на управление. Именно тези граждани, движещи се „отдясно на пътя“, редят тухлите на общество, в което свободата, солидарността и справедливостта са най-здравите опори.

В съвременната политическа постановка в страната ни десните партии са повече от левите. И това е съвсем логично и оправдано – такава е епохата ни. Още преди почти два века Папа Лъв XIII се досеща за развитието на историята, описвайки един нов политически модел в енцикликата си „Рерум Новарум“, наричана още „Новите времена“. В последствие творбата става основа за раждането на Европейската християн-демокрация, дала началото на дясното. Затова и в подсъзнанието си българинът определя дясното като път към иновативното и съзидателното, към реформацията и прогреса. Докато лявото остава белязано от шампата на вече отминалата слава и изчерпан потенциал. В България като отличителни черти на дясното могат да бъдат определени антикомунизма, патриотизма, манталитетът, основан на „закон и ред“ и други. Разпознахте ли вече по-големите дясно ориентирани партии, заставащи именно зад тези модели на поведение?

СДС, РЗС, ДСБ, ГЕРБ, АТАКА.... всички те отговарят на някоя от горните дефиниции именно защото поддръжниците им имат нужда от точно такава кауза. Защото такива са каузите на времето ни. Все по-дясно става и съзнанието на новия избирател, тъй като все повече то се приближава до западния европейски модел на мислене. 20 години след смяната на политическия режим и след многобройни лутания между ляво и дясно българинът най-накрая започва да възприема света, държавата и себе си като продукт на собствената си инициатива, а не като предварително зададена за изпълнение програма от по-висша сила.

Ако до преди само няколко години дясното олицетворяваше духа на промяната, то днес е символ на бъдещето. И тук идва мястото на едно необходимо противоречие. Лявото е в перманентно противоречие с дясното. Но поради множеството дясно ориентирани партии, в тази част от полукълбото също има постоянна вътрешна опозиция. На пръв поглед това изглежда стряскащо и силно разочароващо. Преди всички избори винаги започват фанатични предложения за „широко дясно обединение“ между всички ориентирани по този начин политически сили. Но здравият разум и дори интуицията на обикновения избирател говори, че това е невъзможно и ненужно. Историята е доказала, че именно в среда на конфликти и противоречие се раждат най-добрите и рационални решения, има по-висока степен на справедливост, бяга се от едноизмерността на политическите постъпки и определянето на държавната съдба. За да има перфектно равновесие е нужна и вътрешна поляризация. Трябва да отбележим обаче, че дясното не би го имало без лявото. Съществуването на двете е проявление на демократичното право на свобода на избор. Свободата на всеки може да бъде реално изпълнима единствено в баланс със свободата на останалите. Съвременното измерение на дясното е създадено чрез отласкването и

разграничаването от лявото. За да бъде едно нещо непрестанно осъвършенствано, то трябва да има силна конкуренция, която да се стреми да надмине и подобри. Още в далечното минало Дарвин твърди, че „свободната конкуренция е създала човека, а не някакво божествено всеобщо благо“. Та нали точно такъв е един от основните постулати на демокрацията и капитализма?

20 години по-късно дясното не само проповядва, а и е вече доказало, че индивидът създава държавата и тя съществува за неговото благо, а не обратното. Държавата трябва да е в полза на хората и те чрез избори да определят нейното управление и посоката ѝ на развитие. Две десетилетия определено не стигат да се промени цялостно едно национално съзнание, не са достатъчни и за да се създаде напълно нова държава, нито да се заличат белезите от рязката смяна на политическия климат. За това време неминуемо се правят грешки, а всяка управляваща или не партия преминава от „осанна до разпни го“, ала дясното все още остава на политическата сцена, променя се, модернизира се, еволюира. Именно защото е изправено пред изпитания - обединения и разединения, доверие и отрицание, кризи и възходи.

Както вече споменахме, човешкият мозък е разделен на две полукълба – ляво и дясно. Лявото полукълбо отговаря за логиката, а дясното за чувствата, интуицията, артистичните заложби. Казват, че левичарите са хора на изкуството, със сетива надхвърлящи пределите на точните науки. Това е така, защото имат по-развито дясно полукълбо от мозъка. Та какво представлява тогава логиката на момента пред вечността на Моцартовата музика, картините на Леонардо да Винчи и подвизите на Жана Д'Арк (все левичари, с развито дясно мислене)?

И не – отново не говорим за лекция по анатомия или психология.

Дясното в България: 20 години по-късно - размисли на един връстник на „Синята идея” в България.

Есето е сред отличените в конкурса, организиран от евродепутат Надежда Нейнски.

Янко Гуджев е от София и е роден на 4 март 1992 г. Възпитаник е на Класическата гимназия - НГДЕК. Преди това е учил в престижните 20-то училище "Тодор Минков" и Частно основно училище "Ерих Кестнер" в столицата. Освен древните латински и старогръцки, Янко владее английски, италиански и немски език. Актьор е в Университетския театър "Алма Алтер". Тренира фехтовка и футбол и обича операта.

“Хората да бъдат индивидуалности; всички ние не сме равни; всеки има правото да бъде различен, но всяко човешко същество е еднакво важно.

Лекари, учители, инженери, миньори, занаятчии, търговци, домакини – това е основата на нашето общество. Без тази общност няма нация.

Но има и личности, с индивидуалност и дарба, които също трябва да получат своя шанс. Ако новаторите, търсещи нови посоки в науката, технологията, медицината и изкуствата са притиснати, не може да има напредък. Всеки има право да развива способностите си по начин, който избере, без да пречи на останалите или да е срещу тях.”

Така през 70-те години на миналия век Маргарет Тачър формулира основните ценности на съвременната дясна политика.

Защо симпатизирам на тези ценности и дали ги виждам в България днес?

Преходът у нас бе разнопосочен, но ни показа, че можем да изменяме живота, когато действаме принципно, решително и заедно. За мен най-голямата промяна, която сме постигнали последните години е, че живеем в общество, където има свободни личности – символът на дясната идея. А личностите са всъщност тези, които могат да поемат персонална отговорност и да правят самостоятелен избор. И това да се гарантира от правова държава, чрез защитата на основните човешки права. И не случайно М. Тачър казва : „Ние сме общество, където хората са свободни да правят избор, да правят грешки, да бъдат щедри и състрадателни. Това имаме предвид под морално общество - не такова, където държавата е отговорна за всичко и никой не е отговорен за държавата.”

И аз вярвам, че България се движи по правилния път на моралното общество - именно във философията на десните ценности и традиции на Европа.

Морала свързвам и с чувството за справедливост - чувство, което стои в основата на дясното и от

което, като че ли няколко поколения преди мен са били лишени. Александър Солженицин твърди, че „Справедливостта е съвест! Не персонална съвест, а съвестта на цялото човечество. Тези, които ясно разпознават гласа на тяхната собствена съвест, обикновено разпознават и гласа на справедливостта“. Вярвам, че обществото в което живеем, осигурява – поне теоретично - свобода на действие и подкрепя значимостта на всяка личност. Това за мен е справедливостта - респект към живота, респект към човека, респект към закона.

Аз искам да се развивам и успявам в професията, в реалността - а това са житейски основания за съществуването на десницата. Вярвам, че тя може да създава перспективи, да гарантира онова, което имам в джоба, да организира данъчната и осигурителната политика така, че докато съм активен – да работя и напредвам, а когато побелеят косите ми - да знам, че ще мога да се издържа с резултатите от труда си и вложеното от мен. Искам да успявам със собствени възможности, а когато го постигам, да се гордея с това и да не ме приемат за разбойник.

Знаменитият Уинстън Чърчил казва: „Социалистите считат за порок печалбата, а аз – загубата“. Аз също мисля така, макар и да не съм сър Уинстън, понеже това е естествената логика - искам да просперирам и печалбата за мен да е дар и за обществото - и именно дясното ми дава възможността да постигам всичко с работа и лични усилия.

Благодарение на дясната политика от началото на прехода в България и въпреки всичките му девиации и забавяния, вече наистина мога да се чувствам свободен. Свободен да мисля, да се изразявам, да търся, да опитвам, да се съмнявам, да греша дори.

Свободен съм да пътувам без визи „на запад“ (оказа се, било възможно и преди победата на „световната пролетарска революция“ ;).....

И всъщност това бе първата реалност, която ме накара да се осъзная като личност - истинска и свободна - а не чакаща пред посолства, гари и аерогари, подредена примирено в колона.

И днес у нас има личности, които ме карат да спирам и да слушам, да се замислям, да споря и да се боря. Дали в социо-политологията (Иван Кръстев, Евгени Дайнов), дали в бизнеса (Иво Прокопиев), дали в политиката (хората които извоюваха стратегията на България в посоката НАТО – Европейски съюз) - но за мен това е живото дясно, днес и тук. Онова, което мога да усетя, което е реакция на деня, а не просто прашни учебници и история. Политика и реалност, която касае лично мен и бъдещето ми, желанията и мечтите ми. И бих желал след още 20 години, когато моите деца пишат есе в такъв конкурс, да цитират българските Чърчил и Тачър, защото вярвам, че ще ги има.

Мисля, че на дясната политика не достига приемственост и референция на поколенията.

И може би малко повече реализъм в практиката сред една бедна общност, за да успее борбата за съхраняване (възраждане) на изконните християнски, европейски и български хуманни и социални ценности. За да не остава заблудата, че това е просто опит за връщане (запазване) на старото. Не

мисля, че и либерализмът трябва да бъде схващан като абдикация на държавата от нейните социални и регулативни функции (и властта да парадира единствено с успехите на полицията).

Със съвременното българско дясно сме почти връстници. И затова самият аз – а може би и то, дясното – бих искал да не се взираме назад, в детски грешки и труден пубертет.

Та на 20 години животът едва започва и е пред нас с цялата си енергия, очаквания и мечти - да гледаме напред, където предстои бъдеще, пълно с възможности и предизвикателства. Вярвам, че десните формации ще намерят воля да работят в една посока, да не се роят и разпиляват. Дали с цената на персонални компромиси, дали с дисциплина или принципно поведение, но ‘старите’ (от преди 20 години) и днешните десни, трябва да намерят пътя да отстояват либерализма и законността не само като философия и ценности, а като реална политика в България.

Защото така се създава национална перспектива и личности, способни да й дадат конкретни измерения.

*Янко Гуджев
30.04.2010г.
София*

Index

Chapter 1 : ЕВРОПА.BG или „Защо да НЕ лиша земята от атмосфе..	р. 1
Chapter 2 : "Европа.bg - мечтата на една истина" - есе на Мария .	р. 3
Chapter 3 : "Дясното в България - 20 години по-късно" - есе на В .	р. 5
Chapter 4 : Българският опит в „Завоя надясно” - есе на Янко Гу ..	р. 8
Съдържание	р. 11